

գոնացոյ պատմութեան կաֆաները, և երկու մասի բաժնուած է յաեկաւան. Կամ յառաջարան մը՝ “կաֆաներուն” մասին (էջ 101—107) եւ ապա բնադրի Գրիգորի Աղմանացույց յօրինած կաֆաներուն. Կամ ոտանարուներուն Աղմանացուրի վարուց, կոտանանեաց հրատարակած է հօս 44 կաֆաներ, մեծ մասը Աղմանացույցն է մաս մ'ալ կերպութեանը, ինչպես արդէն նշանափուած է իրաբանչչիրին սկզբն: Աղմանացույցը բաժինք հօս ճոխ, կրնանք ըստ լիակատար է, ի հարիւ ոչ խաչատրոյ կեշառաւեցոյն, որոն կափաներն եթէ ամփուանին հատորի մը՝ բաւական մեծ ճաւակ կը ստուգի այս: Հոյն առջն է եւ ոչ ոչ յարաբառ ժամանակի զբացելու այս “կափաներուն” ննգրավ, մանաւանդ որ ուրիշ տեղ մ'արիթ ունեցած ենք երկրի խօսիլ՝ Աղմանացուրի վարուց հայ թարգմանութեան քննութեան առթիւ, առջն այս “կափանյայ յուղընաւած ոտանարուներով խաչատրոյ կերպութեացը, Զաքարէր Պոռոշեանց եւ Գրիգորիի Աղմանացույց: (առաջ մեր՝ Անունամօրինութիւնը՝ Ստոյան-Կոյնան թենեաց վարուց Աղմանացուրին, Վեհենան 1892. Տէ՛ք 270, յատակէ՝ “կափաներուն” մասին էջ 65 եւն, 112—137.) — Համասնալով առ այժմ այս զեկուցմանը կը յուսակի թէ եւ պահի կունենանք ոչ միայն այս, այլ նաև Աղմանացույց միև ամեն գործոց մասնու ուրիշ անդամ երկարուն խօսելու: Եթէ օմալ չեն մեր տեղինաթիւնը, Աղմանացուրի ոչ միայն ապաբէր, այլ եւ արձակ գրուաներն թուղարած է, նաև մաս մանր զուարանքներ: (Երին պայտին հասած “Գրիգորիի կաթողիկոսի, անուանք տես այժմ” Աղմանաց 1892, էջ 1097—9.)

Հ. Յ. Տ.

Ա Յ Լ Մ Ւ Բ Ե Ս Լ Վ

Ն Ի Ր Կ Բ Ո Ց Ո Ր Ո Ւ Կ Ա Խ Ի Ւ Ն Ք

86. Ա Ռ Ի Ն Ա Բ, քական նանդէս. Դ. Տարի, Գրը Բ. 1899 Յուլիս: Ժփին, տպ. Մ. Տարած 1899. Տօ էջը 4+370: Գին Է գրին 2 ապ. (պրոյ զեր 3 առ.):
87. ԹԱՏՐՈՒ, քական եւ թատերական նանդէս պատկանող Գ. Տարի, Թիւ 1: (Գրը Ե:) Ժփին, տպ. Մ. Տարածունան 1899 (Յուլիս) 4° էջը 100+48: Տարեան (մինչ զեր) 3 առ.:
88. Մ. ԺԱՂԱՐԻ: — Համասու պատմութիւն ին ազգաց. Մասն Ա. Ասեղինան ին ազգեր. Դ. Պոլին, Տպ. 8. Մատթեոսան, 1899. էջ 118. զեր 6 դր.:
89. Թէշենն Ե: Նախատաքը մատական եւ բնապատման գլուխնամաց Բ. Սահ, Կ. Պոլին, Տպ. 8. Մատթեոսան 1899, էջ թ 144. Գին է 5 դր.:
90. Պօնօթիւնն Յ. Կ. Կոր Ծմթեցարան. Ա. Տարի: Վանս. Տպ. Պաշտօնօթ, 1899, էջը Փոքր 4° 64: Գին է Քթ. — 60:
91. Թէշենն Ե. Նոր Քմբան Ֆուաներէն Գ. Տարի. Կ. Պոլին. Գրատուն Պալենց 1899. էջը թ 70. Գին է 60 գր.:
92. ԲԱՍՏ ԱՄԴՐ ՊՈՒՆ. — Բ. Ամաթեռուշիւր. Կ. Պոլին, Տպ. 8, Մատթէսնան 1900. էջը 6°, 68:

93. ԾԱԳՈՒՅՆԱՆ Յ. (ՅԱԿՈՒՅՆԱՆ): — Քերպուածներ: Կ. Պոլին տպ. Ակներէ 1898, (Դաւթան գործակալութեան 29ը Հրատարակութիւն) էջը 8°, Եջ. Գին է 5 դր.:

86. Հոռուսոյ, բրոյն հանդիս: Ներկայ հատորով կը լրանոյ “Լումայի, շրբորդ ապրին: Այս տարու առաջին վերամսնույց դիրքն ծանօթացուացած ենք ժամանակին: (առա “Հանդ. Ամ.”, 1899, էջ 86—70.) Երկրորդ դիրքը ալ որ առաջնական ունինք՝ բնականապէս նոյն ծրագրով է, հատուածներուն մաս մ'ալ շարունակութիւն նախորդացնեն: Բովանդակութիւնը համառաօրին հետեւալի է:

Այս անդամ գիրը ըստ որի հանդուցեալ Պ. Գուրեանի մեկ երկիվ՝ “ԱրտաշէսԱ., թատերերգութիւն երգախառն ի հինգ արարս եւ ի մի պատկերն” (էջ 1—55): — “Հայերը Բիշովակայութեան Յովիշ. Տէշիկի կամ պիռ ժանական հայ կայսունիցից մէկը, գեղեցիկ յօրուած մէ Ն. Քարամեանի (էջ 56—101), ապահին շարունակիել, նպատակ ունենալով պարզաբանել ծայրագութեան կայսութեան ներքեւ գործուազ հայունիցին եւ ի ինքն արարս եւ ի մի պատկերն” (էջ 1—55): — “Հայերը Բիշովակայութեան Յովիշ. Տէշիկի կամ պիռ ժանական հայ կայսունիցից մէկը, գեղեցիկ յօրուած մէ Ն. Քարամեանի (էջ 56—101), ապահին շարունակիել, նպատակ ունենալով պարզաբանել ծայրագութեան կայսութեան ներքեւ գործուազ հայունիցին եւ ի ինքն արարս եւ ի մի պատկերն” (էջ 1—55): — Հայուն կայսութեան մէջ, յատկապէս Տէշիկի գրեթե, եւ անոր հենասարութեանին: Գրուածը բայն քարտուսը մին է ծ ծառթ հնագէտ Ըստմ բերգէրի մեծադիր շքեղ գրութեն: (G. Schlumberger, L'Empereur Byzantine à la fin du Xe siècle... Jean TzimisezԵւ, Պարիս 1896,) որ Բ. Հատորն է նոյն հեղինակին թիշտանական առանձնահիմքութեանց ներկայացնելով 969—989 Յ. Բ. Տարիներու վիճակը: Առաջին հատորը՝ Անդամ կայսունից ամբողջ պատմանույց մարդաշանոյ պայեւալ զեծ մանց գէմ: — Յարութիւն թումանեանց առած է երաշատափութիւն մ'որ “լեդինուու” մին է: “Աւելաւուր ի որպարուվ.” (էջ 136—143.) — Ինչպէս ասիրիանթաց նոյնական պատմանույց մարդաշանոյ պայեւալ զեմ մեղ մէկ կը գրաւէ տեղագրութիւնը: Այս անդամ կը գրաւածին Պանոսով Հայերը, աշխարհագրական եւ քաղաքական միանք Յրապիտանի. (էջ 144—192.) Խմբագրութիւնը կը ծանուածնէ 1896ի ենուք գոած է այս տեղագրութիւնը զըր Պ. Բումենեանց պատմասառն է: Գրեթափարար՝ ինչ էսրի ծանօթութիւնը մը կը խստովանի, բաւական ին գործ է, պատրաստաւած ըլլազով 1870 թուն, ուստի աների համաձաստանակել է կարուի ի հարիւ ամբողջունն, Եթղարութեան մէջ առանուած են բայց ի բան Յրապիտանի. Արդունին, կիմիշխանի, Ճանիկի, Օրոսու, Խնիկ եւ Հարամազ շղակացինեն: Բնականապէս պարս միջր երեսուն տարի եղածը՝ շառ բան կերպարանափոխ եղած է, յատկապէս հայ բանից թիշտ համար կը գրաւածին Պանոսով համակադիրը Բրապիդոն:

800 տան կը հայուէ, դիւղեր՝ թիւ 672, Արդուին՝ 750, Կեմիլշանէ՝ 250, դիւղեր 166 (որոնք զանասոր կը վերաբերին, միանելը՝ խորեցի, Սպերի են), ամենէն բազմամարդն է ձանիդ իրը 4000 մարդ. (յահապետ Օրոս, 200, դիւղեր՝ 800, ինչի՞ 80, գրազեր 560, Զարշամզա 200, դիւղեր 800, եւն) Կենթագործք ոյս թաւուրութեան երաշխաւորութիւն մի լուսին, մանաւունդ ներկայ վիճակին: — Տիկին Տիրուհի կառունեաց Թարգմանած է Պօգոսպէնիք մէջ մանրավէլլը՝ “Խենաբիրութիւն” (էջ 192—208.) առու Հայուոր ուստանդունքուն կերպեւն գեղեցիկ դրուժք մէ: — Դիրիդոր Բալաստան ի Ըսւլաւէր փորձած է: “ազգային պօտմա, մը, դիւղանիքրական շաբական բանաստեղծաթիւն մի քանիւնքն էն հաստանենքը, որ “Աղվ-Մէկը եւ Սառնասար,” ինորպէրը կը կրե. (էջ 209—232.) Երթառնելով ժողովական զցցնեածուն ինչպէս նախարար կը ծանուցանէ: Հեղինակին այս երկրորդ փորձն է. առաջինը՝ “Յոսասան” եւ Սալմոնն արքէն լցու տեսած է (”Սալմոն”, 1897, թ. 11—12) երրորդը՝ Առանձաւել Մէկըն, արքին մանրց տակ է (տես՝ լույս), որոնց կ’ուցէ աւելցունել շըրորդ մ’ոլ (”Սասանցի Դաւիթ”): Եւ Հինդերորդ մէ (”Դաւիթ Մէկըն”), ժողովագահան միթե մասն հանդիպ մէկին թողով, արքը չներ կարծեր որ յանցին ինասանաշածախն ուրայն ու գեղցիկութեան եւ տաղաչափութեան տեսակէտով: Ասի՞ Մէկըն այս նախամարդ շատ տար է: — Արշակ Սարկանաւ փարիքի յօդուած մ’ունի՞ “Յարդանէ, Պատին, ” (էջ 233—238) Օրիորդ Գայլինէ Կայելաւեան երկուուն գողորիքի սատնաւոր մը (էջ 238.) — Տարսանկութիւն է բժիշկ Ս. Մարտուրեանից գերմաններ թարգմանն էն Ավանձն Պահանձնելու (էջ 240—250, թ. 1. “Ձաւուն”): Խմբագիրն Գիւնու քնչ. Ազնանեացի “Մի օր Կենուրեաց աշխարհում, փարիքի յօդուածն ուղեցրական է, կազմակերպվէլ յասանհին Հայուանին Հաղպատայ մերձակայ քարայնեարը. Պարնի-էր (այլը) եւ Զատարի-էր. “այսում ոչ միայն քարայած անընթենելի քշադիրներ կան, այլ եւ ողջնթանինին ամեն կարիք: Հեղինակին կը խստանայ յաջորդ անգամ մասնամասն տեղեկութիւն տալ ձեռք գնած նիւթերու մասին:

“Պատմական, բաժինն ինչպէս նախընթաց դրեւուն մէջ ալ, կը պարունակէ մանր յիշտառակարինեն, նախանձեւ են: Այս անգամ կոյս՝ “Հ. Մէքայէ Համեշանի դարձու գերազանց մէկ անձնանքն” (էջ 257—258) կ. Պայտ գրուած 1820 յունուար 18: — “աներսէն Ե՛ Հայան Քրպետի մասին” (էջ 259—260) նամակ առ Խաչատուր Սովակիմեան, գրուած 1830 նոյ. 12 ի քիշնեւ: — “Կելիս Հայաբերին նարաբական դաշն (էջ 261—263) զոր ստորագրած եւ Յակոբ Արդանեան եւ Յակոբ Կարինեանց 1846 սեպտ. 1ին, պայմանագիր նոյն թիւնին հրատարակութեան: — “Ս. Նարաբեանի նամակներ (էջ 264—273) ըստ Հաս ուղղուած Նիքոլ Արք. Սաֆար բանքացի 1850 եւ 1851 տարիներն: — “Կարնոյ Օվայսի բարեկարգութեան կանոններ” (էջ 278—

279.) գլխաւորար հետամեռան թեան մասին, ստորագրաւն՝ Ն. Ռ. Շավիչանես արքեպ. Կարմիր վանք (1822 Փետր. 1) Կարեց մատ: — “Ժմ. Գառ իսկու Թիֆլուի հոյ քահանակիք պարմին” (էջ 279—281.)

Մատենափառական բաժինն այս անդամ ընդ գարնակ է: Յ. Հայուրեցէդեան ընդարձակ քննադատակ վերաբերութիւն մ’ըստ է Ա. Շատուռ բեկամի բանասանցաւթեանց, Բ. Հատուռ բեկամի բանասանցաւթեանց (էջ 282—302), Ն. Գարամանց նշյալքուն ընդարձակ տեղեկադիր մէ Հայուգէտ Ն. Մատի “Ժայռզաւած աշխատավոր գործութիւնը Ապահանց Ապահանց աշխատավոր գործութիւնը վայու” (էջ 303—316): Պարզ ԱՌ ստորագրութեամբ կը ներդայսանց յօդուած մ’որ արժէք ուժի բանափառաւթեան համար, եւ է՛ Ա. Ամհան գործանցույց Պատմութեան ժամանակագրութեար, Տագդաստեամբեար երկուց զրինաց գործանակոց, որը հրատարակած են ի շարք Ապեկորց, կարեւոր մելուսթեամներ ալ աւելցնելով: (էջ 817—820 եւ Ա—Դ.) Երկու սինէի բաժնուած, որոց առաջին երկուն նև յիշեալ կրին գրինակները համառածած, երրորդը՝ նոյն տեղեկուու ժամանակագրական մեխանթիւնը: — Պարբերական նոր հրատարակութեանց կիր կը գանձէր քննականիքն մ’ալ Ն. Քարամանի Վ Անենարի յօդուած թանգարանի, Բ. Հատուրին վայու (էջ 822—84.), որ է՝ “Անկանու գիրը նոր կանարանաց” (Վեճետ. 1898, սէ Էջ Փ. Գ. + Գ. Վ.): Ես որ կը պարաւակէ Ցղաւակուրանն երկու օրինակի համամատուածութեանց պատմուածութեանց եւ անափառութեանց: Ցիւատակարտուն մասին (էջ 826—828.) ստահանուուր անանուած:

Այս մայու “Ամենապայիքը բաժինն: Կամի կը տեսնելը” Պ. Պոչուանիցի գրական գործունեաւթեան բանասանակիլլ (էջ 829—880), յետոյ “Աղեքանակը Անդէնէվլէ Պուշկինն անոր նծննեան հարիւրամի առթող” (էջ 881—889), կենաց գրականեւ երկու կտորրանաստեղծութեան թարգմանթիւն (“Քաշեղզէն եւ Ենեփան”): Յարութիւն ունեանացնեց: Հսու դրուած բանականի միա փոքր զոր մէմն յիշեցիր: պահեն “Առահեամել Մէկըն, մի վարիսնդ պայտին պօշեմլց, (էջ 890—844), “Մատմանդարամն նորութեաններ” (էջ 845—847) յօդուած եւ եւըր կը գտնենք Յ. Պարոնեամի երգականի մէկ գրութիւնի կրին ապուած, պայտին “Առանց միջնորդի փեսայ գտնենլ եւ ետք սեսակցութիւններվ: (Նախաւաց այսիդուն 1887, Մարտ) — Մարկոս Ազարէկանի կրիսն մուցած ըլլալ իւր ողբ, որուն պայտցոյ է՝ “Խաչինցութիւնն անուն յօդուածը” (էջ 855—858), որ ըստ Խաչեան ընդդիմանաւան կամ մ’ըստը է Խաչինցին մէկ գրութեան (ի Քիրակիւն 1889, թիւ 4): Աղքանի հատուածը եւ Ա. Սարկանաւ Պատմակարութիւնները: Այս անգամ կը պակսի Յասելուած մը, իւրէկու կար նախընթաց գեղերուն մէջ, եւ կը պա-

բունակէր եւրոպական գասական գրուածքի թարգմանութիւնը։ Յաջորդ գլուխն անշնչաց լրացրնեն այս պակասն ալ։ Հ. Յ. Տ.

87. Ժամանեա, բրուտ և թուրքիան հա-
րեւ պարագաւուրէն՝ երբ պարագաւուրն անախին
թաց թուրք վայ իր խօսէինք (Հանդ. Ա. Ա.
1899, էջ 156—157), կը յասնէինք մեր բար-
ձակն աւելի կանոնառու տեսներու այս ձեւամարդին
Հրատարակութիւնն՝ որ լիտան է մեր մէջ Ն'երեւա-
թէ ուս բանակը պահի իրագործութէն՝ անախին
թային յաջորդեց կանոնառու ժողովակին ներկա-
զիքն, որ ի հարկէ որչափ 1899 տարւոյ Յունիոն
թուակն կը կրէ, բայ Կ. տարւոյ կամ 1896,
առաջն վշամանոյ հատրն է. զան զի պարբե-
րականն Հրատարակութիւնն երկար ընդհա-
տումներ ունեցաւ:

Յավանականի թիւնն իւր ծրագրին համեմատ
իյր զրախն եւ յասկապէս թատերական հրամանաւու
արագիթիւնը լաւ է՝ ասի կը գտնենք «Արագիթի
Հեղինականի կենացքագրի թիւն» Ա. Վ. Ալվարդինի
շնունք (էջ 1-11), որին թատերագրին յաջորդ
պատմերով միասին։ Եկեղեցի տաղեկն երդու
կտրու «Երանիթիք» և «Գրիկոսական մասնին»
թառանձնան է Բ. Գուշաննանին (էջ 12-18)։

գային թատրոնի մէջ 1866 տարւոյ ապրիլ 12-ին՝ Հունիսի տարեկան է հանդուցեալ Արագաշի Սուքիստանի յիշտառակին, որուն մանրագիր մէկ պատ կերն այ գործունեց կը գոնենք, եւ որ Օսկար Ուետրովիչը գերեւ խաղացած է: «Նիւթը՝ ինչպէս խորագիրն ալ կը ցուցենէ, նյոյ Պետրովիչն գտնիր երթայն է, ուստի Համբարիքի ուղարկ իր անօթնեառն անեան արտաքաշուու ուղարկ ձեռքներուն բազմա արտաքաշուու ուղարկ մասնաւուն մը, գործուածքը գետեցիկ է, ինչպէս Սունդուկեանց մը կ'ենթարոսի, լեզուն՝ Տիգիսի:

— “Ակատողը թիմներ կենացի մասին” (էջ 91—93) քաղաքացի մին և Ավագոս Գուսէկի միշտառական հայութեաւ, յուշտապահ բայց պատմի դիմուութիմներ, զորներ թաքրիմանօծ ի. Տ. Տ. (Ա. Համբաւմեան) — Յ. Յովհաննիսիսան սատանաւոր մին ու քրիստօն է “Երեք Պոչշեանի միշտառակին” (էջ 94): — Գիրոս կ'աւարտի “Թատորանական քրիստոնիանոց” (էջ 95—100), որուն նեղքեւ կը գտնենք՝ ինչպէս նախորդաց գորեսքու մեջ ալ, “Դիլեւանան” ստորագրութիմնը:

Յանձնաւուն այս տնտեսմ կը ներկայացրնէ քնդաբակ և Կատակերգութեան մը Օդիւսու Վազրորի “Ժան Բադրի” (Jean Baudry), կամեցիւն գարան շրջ գործ ուղարկեամբ, (էջ 1—42), զդր գաղղիերնէն թարգմանած է “Գելիես”, և վերջ կը գտնենք “Բացացիչ ցանկ”, մը. թատերական դրամաներներ, որոնք թվայտառաւած են ներկայացրնէլու հի Խովիսա: Նման ցանկներ կային արդէն նախկինժամ գրքերու մէջ. (տես 1895, թ. 2): Այս տեղ նշանակուած են 61 կտոր բժմական դրամաներներ հայերն լեզուաւ, տախինք Պալեա- յանց աշխատավոր աշխատավոր թարգմանութեամբ միշեալ Գելիեսի, վերջնին Ա. Պանունյաց “Աշխատ- առ գրաման հինգ ապրաւուածով: Հ. Տ. Յ.

— Այս 118 էջէ քաղաքացիան գասա-
թիբըն կը խօսի արեւել։ Հին արդա պատմութեան
ժայռ։ Նոր համառատութեանը մէջ ամփոփ
է աշխարհի գասադիրը մէն է. ի պայ թուուած են ա-
սասպելք եւ մանրավճպք, որով աւելի օգտակար
թիւեաց աւ անձագած է. իրաց աւ զու ։ Դալեւան
հարաբերանչեա ազբէն քաղաքարքութեանը, կրո-
սական պաշտամունց, առանձն կենաց եւն։ Պայ
աւելի մատքիր եղած եւ կարեւորն աւանդուծ է։
Ամեն մէկ հարի պատմութեան վերջն աւելցուած
դատին ամփոփութեան եւ գալապանի հարցումներ, եւ
ամենէն վերը կայ գագարին բառերու եւ շախար-
հաբակնա անենաց համառուս բարքիրը մէն, որ
ասու շահէնսն կը հնայ ըլլալ ուսանողաց ։ Պատմա-
նան պատկերնեն պը օգտակարպիս զգադարձ են
ապագիրն։ Լեռն զիբը է ենց հանրապէս անհար-
ժութիւններ եւ խորանարծութիւններ ու, որ գա-
սագըրը մը եսկան յատկութիւններէն մէկն է։
Տպագրութեանը մարուր է եւ վիրապիք շառ չին,
նշանէն են ընդհանրապէս Մատթէկուսն ապա-
նէն հաստարաւուած գրեաւար։

Հնդիւ-Եւրոպական (Էջ 12) եւ Հնդիւ-Եւրոպական (Էջ 86) բաներուն տեղ արտաքերռութեան իրարութեան համար նախընտրելի կը համարինք Հնդիւ-Եւրոպական ձեւն, ոս հմայ մէջուահետն ու

հայկաբնն Հ. Ցէրմիշեան գործածած եւ նուբրագործած է արդէն:

Տէրցանք իմանալ թէ համառօս պատմաւթեան միւս մասերն ալ հրատարակուած են արդէն թէ ու. ազգային լուսարա մէջ տեսած ենք միւս մասանց հրատարակութիւնն, բայց դըքերը տեսած շըլալով չենք դիմեր թէ առաջիկ պատմութեան մասերն են, թէ աւելի ընդարձակ պատմութեան մէջ Մանաւանդ որ ներկոյ գասադրին կույսն վայ կամ յառաջարանին մէջ ալ յիշատակութիւն մը դրանք:

Գործածութիւնը կը յանձնարարենք ազդ. դպրոցաց եւ կը յուսակը թէ պատմութեան այն շափ օտառակա ուսանած ծաւալներն կը սաստուի առաջիկից գասադրիքն, կը մաղթենք որ Հենիփանի շոտով կարենայ հրատարակել պատմութեան վրայ իւր միւս երկարութիւննեն, որ են՝ Նշանաւոր բէմեր, Պատմակա ընթիրառաներն եւ մասաւանդ՝ պատմութիւններու գործածութիւնը տարեկան:

89. Թիկիանի Բ. : Նույտուրէր ընդէւթակն է ընդուռումն ինդուռնենու, 9—10 տարեկան աղաց համար գասագիլը մին է մատենիկու որ երեք մաս ունի բնադրիսթեան, տարրագիտութեան եւ տիբերագրագութեան, բայց մեր քիչ մ'անայրմար ու տեսներ 9—10 տարեկան տողոց այս դիրքը: Տնաբ աւելի սիրով դիրք մը կը կարդան կամ կը սորվին եթէ իրենց ճաշակին համաձայն դրուած ըլլայ: Մասնաւանդ համաձայն ալ կը լլայը եթէ ճանաւած եւ յետոյ հանձնեա կամ որէնք գրուէր, սակայն կը զարուի ոյց կտափ մէջ, զօր օր. օդյ ճնշումը կը մենէն եւ Մակաւուրէկեան կիսաստանին պատկիրը կը տառած փոքր պատմերն են: Տարրագրագութեան մասին մէջ ալ տող համար բնադրիսթեան աւելի աւելորդ բնակը կը գտնեն: Տիերերագրութեան մասին գայով՝ ունի իւր թերութիւններ, ինչպէս ճեւելու վրայ փոխանք հայերէն իւրաքանչ ըլլայ ըլլայ դրուած ըլլայը եթէ դրուած իւր աւենենք: (անշուշն պատկերները պատրաստ դատած ըլլայիվ:) որոյ մանկաց առջև անձանթ աշխարհներս հետ անձանթ լեզու մ'ալ կ'ըլլէ: Լեզուն ալ չենք իրար մասարաս թըղուշ խորթ ըացարարութեանց եւ նորահնար բաւերուն համար:

90. Պօնուրքանի Յ. Յ. : Նոր ընթիրաց-ը. թէ եւ գասագիրը ամենայն մասամբ կատարեալ հրատարա չելեկը եւ, կը գտնեն տականին ինչ ինչ սորվեցն իւրաքանչ, սակայն կիսայն պատմավուգին հաստատեւ, որ, իւր պայ վլմակն մէջ շատ մը նոր մինու անտեն կրող քերական ընթերցարաններ նախադաս է իւր դիմուացյ անվուը: Դպրուանց մէջ այսպիսի գասագրին մը պէտք զարդարեն եւ:

Հեղինակը յառաջ քան — ըստ հաւաանդ ու կանխակալ սովորութեան — մանկալոյն այսուրենք սորվեցներ, զանոնք նախահամապէս ի գիր եւ ի պատկիր ընթերցարաւթեան մէջ կը թէրէ եւ յետոյ կարագաւ, մէջ ըստ բաւանդին թիւնն անձանց ասեաք իւ գնեն: Անա նոր մինու անտեն շնուռելի քերական մ'իսկական պահպար . . . :

8. Հեղինակը գասագրոց սկիզբը դասատուաց գասատամութութեան նկատմամբ ուշադրութեան արժանի քանի մ'էտկան դիտողութիւններ կ'ընէ: « Ակուցիլի յաշողութեան ամենէն էսկան պայմանն է, կը ու, կարենալ գաոր հետապրերական եւ, զուարձալի դարձնել տղոն համար: » Երանի թէ դրբի ճակար դրշմանած առ՝ « Արդ վշշնել գիտքեր եւ մանուկը կը սորվի, նուքը գարսուց պատմուուն վայ սկիզբուն գրուած ըլլային, ի գտաւթիւն այն նւասցչաց կամ պատմական կամ աստվածաւուն նւասցչաց տարբանակութեան մասին մանական մասց արքատաւուր պարտէց քիչ ժամանակէն խոպան ու անմէակ անապան մը կը գարձննեն: Կարծեմ թէ եւ անձներու մինութիւնն աւելորդ է: Սակայն ափսոս որ ցար գրանլ տասենիս զմեզ կը համացն թէ Հ. Հեղինակը ըստները սոսկ « surdis auribus canere » ին է եւ — պիտի ըլլայ:

Քաջայսո ենք որ. Յ. Հ. Հեղինակին իւր այս գասագրց գաոր ընդունելութիւնն քաջալեռուած, գատարաց համար մեթուն ալ վերնոյն հետ դրէթէ նոյն է, միայն հոր ի գիր եւ ի պատկեր ընթերցուու կը պատիւ: սար հակառակ փոխակա « ըստ հին քութեանն տառերու անունները հետեւ սորվեցներու, տառերու ձայները կը սորվէն, որով աղանդ ի վիճակի կը լլայ քիչ ժամանակէն անայթաբ կորդալու: »

Քերականա սորվայն սկզբանց համաձայն պատրաստած քերականին մեթուն ալ վերնոյն հետ դրէթէ նոյն է, միայն հոր ի գիր եւ ի պատկեր ընթերցուու կը պատիւ: սար հակառակ փոխակա « ըստ հին քութեանն տառերու անունները հետեւ սորվեցներու, տառերու ձայները կը սորվէն, որով աղանդ ի վիճակի կը լլայ քիչ ժամանակէն անայթաբ կորդալու: »

Քերականա սորվայն գաոր բառնուած է: Ամեն գար մէջ աշակերտը բառագիտութեան, ընթերցանութեան, գեղագրութեան եւ գող. խօսելու մէջ կը հրահագուի:

« Աւելոր է քերականին յանձնարարութիւնը, մասն կը արգէն նոյնին երրորդ անդամ ապազրուիլ արգի մէջ դատած ընդունելու կը ուրաքանչ կ'ընդունելութիւնը մասնակին կ'ընէ: »

92. Բատու բաղդ ունի: Ամանելինի քրոյ առանձինն խօսիլ մեր նպատակէն դուր կը մասց. վասն զի եթէ պարաւանք ուերէ նշանակ պիտի համարուիր, իսկ եթէ գովէնք՝ ըլլայուն (անդ, էջ 60), որով Հանդէի սովորութեան դուր էր եւ են:

Յառաջ բերենք միայն անկեղծ « Ազգ » քանի մը աղանդ որնց գրեսուին յարդն ու արժէքը կը սուելը գիրըն է: Բովանդակութիւնը կը կամ չ:

« Կետեալ ունացիւն կամ ու շնորհիւն վայ բարեկը տարբանակութեան գործը: »

« Թէկուր ունացիւն կամ ու շնորհիւն վայ բարեկը տարբանակութեան գործը: »

Այս իսկ է միայն իմ նշանաբան:

Այս իսկ է միայն իմ նշանաբան:

ՈՐ ԹԵ ՔԻՀ Ու շատ
Բարւոյն ըլլամ ինքատ :

Եղիշեն

“Արեւոց գիշեցնաց”
Մերը ու ժողովածեց

(անդ, էջ 7): 1900 թուական կրելում պատճեռն անշնուշտ նաղածն է քը ոի նուրիբել ուզելով է և Տպագրութիւնը մաքսուր ու գեղեցիկ:

Այս տետրակիս եւ մանաւանդ՝ “Ալմագթ-
եղիւրը ջինջ հայելիք են Յարդոյ հեղինակներու
բարոյասիրական զգացմանց” Կ.

եկեղեցական երաժշտական համերգեր պլիսի տայ առաջիկայ 1900 թ. Պարզութան աղեկ ու օնենայիք համարաբարհոյնին ցուցահանդիսաւում եղեկ իմբի անդամանների ընտրութեան պարտավորութեան այլ պայմանների մասին մանրամասնաբար կ'յայտանիք ընթերցողների մի ուրիշ անգամ Աւասի այլ ուրախան եւ ամեն մի հյոյ մորթու ու շաղագործութեան արժաման լուր անդադեպ կ'յարգելիք ընթերցող հյոյ հասարակութեան, յոյս ունիմ որ ամեն մի հասկացող, բաժինաց եւ պարտամանաչ հյոյ, ինք բարյացան եւ նիւթական անկիցն թիւնը ցափակ ինայիք այս գեղեցիկ գործի յաջողութեան օպանին:

"Օւսահիտ ալ (թ. 11) Պարիզի մէջ հոյ
երդշաղանցին մասին կը գրէ: *"La Tribune de
Saint-Gervais երածշաղանին ամասթերձը, զոր կը
հրատապահէ"* Ավազա քանչեառուում՝ եկեղեցական
երաժշուութեան նոր հիմնուած ընկերութիւնը,
կը ծանուցանէ իր օգտագործ թուույն մէջ թէ
Պ. Բիբի Օպորի, արեւելացատ և անդամ այդ
նուկերութեանը, յառաջինց ճամփ Երեք բանախ-
ուաւեա պահի ներկայացնէն Հայեան երաժշ-
ուութիւնը (եկեղեցական և ժողովրդական) Բար-
իզի նուագաւանքնեան: Պ. Եցալազպեանցի ծրա-
հ է որ կը սպիս իրագործալիք: Բանախուառ-
թիւններուն պիտի ընկերուանն շարականիւրու-
թիւններուն երգեցործիւններ զոր պահի կատարեն-
ս: Ժեւքէի հաջովաւոր երաժշշապես Պ. Շառլ

Պորտի հերթինքը, եւ ազնիքը պիտի էրդէ Գ. Օ. Ե-
լլազարովանց ։

2. Թէ ինչ է Համալսարանը լցու բենելու-
ուշցած է : «Համալսարանի խմբագրութենէն
ընդուններ հետեւեալ յարարագութիւնն» : «Հա-
մալսարանի գրական եւ գիտական ամսաթերթը,
որ պիտի հրատարակել մեր հարգաբարթն առան
ծ առելքերով պահ ամայն պիգըր, մեզմէ անկան
քառասաններով մեկ ամայն չափ ուշ լցու պիտի
առնենք : Աւագրից եւ Պոլիգրութիւնի միջնէ ճանա-
պարհներով գիտականը՝ երեսաւունքներով երթ-
եկութիւնը գժուարացած լինելով, մեր թէր-
թիւն տապագրական տառելը մեր կարծան ժամա-
նկէն գրեթէ մեկ ու կես ամիս յետայ պիտի ժա-
նանքն» :

«Համալսարանին նոր հացեցն է՛ Rédaction

"Hamalsaran" 3, Place Monge. 3 Paris.

3. 30.000 բար տիեզ բարերութիւնն է:
Խրամանքի մէջ (թ. 65) կը քրդան թէ որ-
պաշտուոր Կարպատեան Անուշ՝ ուստի ավա-
երու 30.000 բար (= 480.000 քիլո) ալիք-
պատ առած է: Փիգադութեան համար Ուսու-
ական հասավարթիւնն անմիջապէս երկարութ-
ույ կառքեր իշխելոյն տրամադրութեան տակը գրեր
ու ուսուընթերկը, սպասարկ գաւառները պիտի
նիմիք իւր նպաստն անձամբ բաժնելու համար:

4. Սառաւորեան Ալգորիթմն է Հորչընիւնը և
Պայմանագրութեան համար անունները իւ թիւ: Խնամա-
նան Վարդարապուն ստացուածքը ցայծու ինչպէս
անօթ է արդէք զմերէ միայն կը կարուար-
եատական խորհրդական՝ Պր. Կարպատ Նշեանց,
անսաւրեանի ստացուածոց զարիք ուրոշեր է ինչ-

ԱԶԴԱՑԻՆ ԹԵՐԹԵՐԵ ԽԸՆԿԵՓՈՒՆՉ

1. Հայկակներ համբողքը Պարիսի համշեխարհական դրցագործություններ՝ — 2. Թէ նիշով «Հանապարհաց լոյս տնօնելու ուղարկած» է: — 3. 30-300 րուս ապահով բարեարութիւն մը: — 4. Սանսարեան Կաթոլիկան Վարդության ի Գ. Պուրի հաստատության կարուծեան կուն: — 5. Գդրով Ֆաթունի բայ անսա զրաքան զորություն է ուղարկեած: — 6. Մատթէոս Սամիւրակի 50 ամեա յորթիւնած: — 7. Խուսափեալ պարևստանան չկան են ազգայիշը: — 8. Սամբրկայի Հայոց Հրատակական Ընկութիւնն եւ Տիգրանի հաղորդություն: — 9. Արևինացիուաց մթ. Հանձնողություն: — 10. Պատերություն Հանապարհի Արևելան Բաժնին 50 ամակը:

Oզտակար զիտելիքներ:

"Ս. Պետքըսուրդի "Մարինեան կայսերական օպերայիլի երաժշտական խմբի ուսուցչէ եղած կավալար՝ առաջնագործ երաժշտական գործիչ Ավետիք Աբելյան կ-ը կամ կամ համաձեռնութեամբ (Հայ Երեխ ասսարդենից) պիտի կազմնի քառամային, օրինակի մը երգեցի խոմք: Յարգելի երաժիշտ կազմակերպութեամբ այդ երգեցին խոմք Հայունակա ժարդարական առաջանական, առաջանական: